

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

HASAN İLE İSMAİL

(Belgesel Film)

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Volkan SAÇAKLI**

İSTANBUL, 2013

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANASANAT DALI
SİNEMA-TV SANAT DALI

HASAN İLE İSMAİL

(Belgesel Film)

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Volkan SAÇAKLI

Öğrenci No:

110770014

Danışman

Prof. Dr. Oğuz MAKAL

İSTANBUL, 2013

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**HASAN İLE İSMAİL (Belgesel Film)**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.



Volkan SAÇAKLI

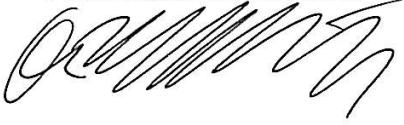
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

17.12.2013

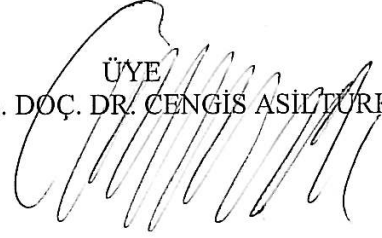
Enstitümüz *Sinema-Tv* Anasanat dalı *Sinema-Tv* Sanat dalı yüksek lisans öğrencilerinden **110770014** numaralı **Volkan SAÇAKLI'nın** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Hasan ve İsmail (Belgesel Film)**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 230.07.2013 tarih ve 2013/23 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (25) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oybirliği~~ ~~oybirliği~~ ile ~~Kabul/Red veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

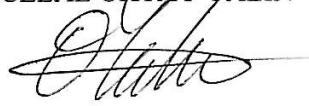
DANIŞMAN
PROF.DR.OĞUZ MAKAL



ÜYE
YRD. DOÇ. DR. CENGİS ASILTÜRK



ÜYE
DOÇ. DR. CELAL OKTAY YALIN



Adı Soyadı : Volkan SAÇAKLI
Danışman : Prof. Dr. Oğuz MAKAL
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans
Alanı : Sinema ve Tv
Anahtar Kelimeler : Hasan ile İsmail, Kardeşler

ÖZ

HASAN İLE İSMAİL (BELGESEL FİLM)

Her insanın farklı bir öyküsü vardır.

Ancak bazı insanlar bu hususta istemsizde olsa bir adım önde doğar. Anlatacağımız öykümüzün başkahramanları da istemsiz katıldıkları bu yarışta parkuru bitirme mecburiyetinde olan milyonlarca insandan yalnızca ikisi.

Bu yarışta şartlar eşit değildir ve bir mucize olmadığı müddetçe de asla eşit olmayacaktır. Peki bu mucize bir gün onlar için kapıyı çalacak mıdır? Kim bilir... belki. O da ayrı bir öykünün konusu. Bizim öykümüz mucizelerden uzak sayılabilecek gerçeklikte...

Aileleri tarafından Hasan ile İsmail diye adlandırılmışlar. Ancak onlar ayakta durabildiklerini ispatladıkları her saniye milyonlarca karanlığa mahkûm kalmış diğer isimleri de temsil ediyorlar. Bu projede sadece onların misafiri olabiliyoruz.

Çalışmanın amacıyla Beykent Üniversitesi'nde eğitim gören Hasan ile İsmail isimli iki kardeşin hayatına olabildiğince sade bir bakış açısıyla yaklaşma çabası yatmaktadır.

Görme yetilerini yitirmiş bu iki kardeşin hayatını dramatize etmeden, kendi gerçekliğinde ve ironisinde çekmenin çok daha doğru olacağı düşünüldü...

İki kardeşle geçen sohbetlerimizde yer yer klişe sayılabilecek olan “Türkiye’de engelli sorunu” konusunu yine de es geçemedik. Her ne kadar daha çok derinlerine inip onların aşk hayatlarını, tutkularını ve bilinçaltılarında kalan yarım kalmış birçok isteklerini keşfetmeye çabalasak da hep bu konu önümüze geldi.

Name and Surname : Volkan SAÇAKLI
Supervisor : Prof. Dr. Oğuz MAKAL
Degree and Date :
Major : Cinema and Tv
Key Words : Hasan and İsmail, Brothers

ABSTRACT

HASAN AND İSMAİL (DOCUMENTARY FILM)

Every person has a different story.

But some people borns in one step ahead for this situation involuntarily. The protagonists, who will described of our story, are only two people of millions that they have to finish the ractrack involuntarily.

In this race, the conditionals aren't equal and enless there is a miracle they are never be equal. So will this miracle ring the door for them? Who knows.. Maybe. It also comes in a another story. Our story becomes reality away from miracles.

They are called İsmail and Hasan by their families. But,İn every second , they had proved that it can stand standing, they represent the other millions names who condemned the darkness. In this project

We can be only their guests. The aim of this study is approaching with a perspective as plainly as possible to Ahmet and Hasan's life who study in Beykent University.

It were thought to be much more accurate to cine record of the lifes of two brothers who lost their ability of seeing with unsentimental in their own reality and iron.

In the conversations with two brothers, we didn't pass the subject of 'the disability problem in Turkey' which considered cliché from time to time. We encountured constantly with this issue however we tried to explore to their passions and desire and their loves deeply.

ÖNSÖZ

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sinema TV Yüksek Lisans programındaki dersler, değerli hocalarımdan da katkısıyla bana çok şey öğretti.

Ancak bu belgesel film, eksik kalan bazı şeyleri tamamlama fırsatı verdi. Bunların ne olduğunu ileriki sayfalarda aktardım.

Bu projeyi bana veren ve bir bilgi, öğrenme, insan tanıma yolculuğuna davet eden danışmanım Prof. Dr. Oğuz Makal'a, ders ve görüşlerinden her zaman yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Cengiz Asiltürk'e, bilgi birikimini bana aktaran Doç. Dr. C. Oktay Yalın'a, iki yıl boyunca ve film yapım sürecince sabırla bana destek olan aileme, filmde emeği geçenlere, özellikle de bu filmin istemeden başkahramanları olan Hasan ve İsmail'e içten teşekkür ederim.

AMAÇ:

Çalışmanın amacında Beykent Üniversitesi'nde eğitim gören Hasan ile İsmail isimli iki kardeşin hayatına olabildiğince sade bir bakış açısıyla yaklaşma çabası yatmaktadır.

Görme yetilerini yitirmiş bu iki kardeşin hayatını dramatize etmeden, kendi gerçekliğinde ve ironisinde çekmenin çok daha doğru olacağı düşünüldü...

İki kardeşle geçen sohbetlerimizde yer yer klişe sayılabilecek olan “Türkiye’de engelli sorunu” konusunu yine de es geçemedik. Her ne kadar daha çok derinlerine inip onların aşk hayatlarını, tutkularını ve bilinçaltılarında kalan yarım kalmış birçok isteklerini keşfetmeye çabalasak da hep bu konu önümüze geldi.

HASAN İLE İSMAIL:

Hasan ile İsmail genel olarak konuşkan, sohbeti bol ve neşeli bir kişiliğe sahipler.

Ancak bir kıyas yapacak olursak, bu hususta abi Hasan bir adım daha önde. İsmail, Hasan’a oranla daha çekingen ve naif.

Olayları genel olarak Hasan anlatmayı tercih ediyor. Sözü İsmail’e verdiğimiz zaman İsmail genel olarak ne yapacağını şaşırıyor. Yer yer düştüğü tatlı telaşın neticesinde grameri düzgün kurulmuş tek bir cümle bile alamıyorsunuz ağızdan. Hasan ise kendini anlatırken çok daha profesyonel İsmail’e göre. Kendinden emin ve ne istediğini bilen bir duruş görüyoruz o anlatırken. İlginç bir şekilde de, az ölçüde sayılabilecek bir egoya sahip abi Hasan. Belki deneyimli olması, daha önce katıldığı bazı programların etkisi olsa gerek...

İki kardeşin öyküsünü dinlediğimiz her saniye varoluşu sorguluyoruz ve “Neden?” sorusunu getiriyoruz ister istemez aklımıza. Neden Hasan ile İsmail bu yarışta bizimle aynı şartlarda koşmuyor? Veyahut bu yarışta biz mi şartlarımızın onlardan üstün olduğunu varsayıyoruz? Kafamızı bu ve benzeri birçok soru kurcalarken Hasan konuyu hayallerine getiriyor. Derinlere inebilme umuduyla susuyoruz ve pür dikkat Hasan’ı dinliyoruz. Hayalinin kredi çekerek ev almak olduğunu söylediği anda, bize susmak ve düşünmek kalıyor. Çünkü amacı doyasıya sallanmak...Sadece bir salıncakta uzanarak, kimse rahatsız etmeden sallanmak ve sallanmak...

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZET

ABSTRACT

1.AÇIKLAMA:	1
2. KONU: BELGESEL FİLMDE İNSAN ANLATIMI:	4
2.1. Kuzeyli Nanook:.....	4
2.2. Belgesel Filmin Tür Olarak Gelişimi:	5
2.3. Türkiye’de Belgesel Film:	23
3. HASAN İLE İSMAİL BELGESEL FİLMİNDEN:	28
4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ:	32
5. TEKNİK:	33
6. SET FOTOĞRAFLARI:	33
7. SONUÇ	36

1.AÇIKLAMA:

"İyileştim mi?"

"Hayır. Siz farklı bir insansınız, ama herkes gibi olmak istiyorsunuz. Bu da bana kalırsa ciddi bir hastalıktır."

"Farklı olmamayı istemek bir hastalık mı?"

"Evet, kendinizi herkes gibi olmaya zorlarsanız, öyle. Nevrozlara, psikozlara, paranoyaya yol açar. Doğayı çarpıtmaktır bu, Tanrı'nın yasalarına karşı gelmektir; dünyanın bütün dağlarında, ormanlarında, bir tek yaprağı bile bir başkasının tıpkısı olarak yaratmamıştır Tanrı. Oysa siz farklı olmayı delilik sayıyorsunuz., onun için de Villette (Kitaptaki mekan, bir akıl hastanesi)'de kalmayı yeğlediniz; çünkü burda herkes farklı ve böylece siz kendinizi herkes kadar normal görüyorsunuz. Dediklerimi anlıyor musunuz?"

Mori başını olumlu anlamda salladı.

"İnsanlar doğaya aykırı davranıyorlar çünkü farklı olmaya cesaret edemiyorlar."¹

Farklı olmak ne denli büyük bir kabahat? Farklı olduğumuz için bir adım önde mi yoksa bir adım geride mi saymalıyız kendimizi? Türkiye ve dünya daha tam olarak bu soruyu cevaplayabilmiş değil. Ve gelecek yüzyılda da pek cevaplayabileceğe benzemiyor. Kapitalizmin de işe karışması sonucu geliştirilmiş olan insan prototipi renkliliklerden ve farklılıklardan çok uzak. Neredeyse tüm ülkeler tek tip bir yaşam standarttı oluşturmuş. Engelli insanlarda bu tek düze yaşanan dünyada en sessiz çılgın olarak varsayılmış. Yakın geçmişimize baktığımız zaman engelli insanların bırakın sınıf atlaması, sakın bir sokakta sakın bir yürüyüş yapması güçlüklerle karşılanan bir durumdu. Onların öznelerinden baktığımız her vakit bakmamayı yeğler bir duruma geldik ve bu kaçışlarımız aslında kendimizi kandırmaktan başka hiçbir şey değildi. Çünkü onlar her yerdediler. Oturduğumuz kafede, gittiğimiz bir sinema salonunda ve daha nicesinde. Nereye kadar onları görmezden gelip kendimizi kandırabilirdik ki? Yakın geçmişte bu empati sorunu daha çok yol alması gerektiği halde bir nebze de olsa aşılmış durumda. Artık onları çok daha fazla görebiliyoruz ve

¹ Veronika Ölmek İstiyor, 2000, s. 164,165.

hissedebiliyoruz. Onların engelini hoş bir farklılık olarak bile adlandırıyor kimileri. Bu süreç, çetin ve çetrefilli bir süreçtir. Sabır, sabır ve daha çok sabır gerektirir. Belki de hiçbir zaman o eksiklik duygusunu tadamayacağımızdan dolayı sabrımızı ve azmimizi her günün doğuşunda ve bitiminde bir kere daha yinelemeliyiz. Bunu kendimiz için değil onlar için denemeliyiz. İnsanoğlu için en zor olanı da budur zaten. Kendisi yerine başkasının çıkarına olan bir şeyi sabırla yinelemek... Bencil güdülerimiz için zor ama yapılamayacak kadar da bizden uzak değil bu savaş.

Bu belgeseldeki Hasan ile İsmail görme engelli iki kardeş.

Hasan hiç görmüyor, İsmail ise %9 ile %10 arası bir görme yetisine sahip. Onlar sıradanlaştırılma çabasında olduğumuz bu dünyaya nefret ya da öfkeyle bakmıyorlar. Bizden daha samimi ve daha umutla bakıyorlar gelecek güne. Binlerce yoldan sadece birkaç yüzüne yapılabilen görme engelli yürüme şeritleri bile onlar için büyük bir adım. Bizim yüzüne bile bakmayacağımız binlerce şeritsiz yol, onlar için keşfedilmeyi bekleyen bambaşka kıtalar. Devletler bu anlamda daima çabaladıklarını söylerler. Hatta çoğu siyasi, engellilere yapılabilecek hizmeti metroya koyulan bir asansörden ibaret görür. Bu bakış açısının acizliğini belki de hiçbir zaman idrak edemeyeceğiz. Ancak stabil olarak idrak edebildiğimiz kesinliklerde var tabii; yaşam herkesin hakkı. Bundan daha stabil bir gerçekçilik olabilir mi? Öyleyse Hasan ile İsmail'e ve daha nicesine daha diri bir içtenlikle kulak vermeliyiz. Onların hikayesi hikaye olmaktan çıkmalı bizler için.

Onların hikayesi yol haritamız olmalı.

Engelleri aşabilmemiz için, engelleri tatlı bir farklılığa dönüştürebilmemiz için kılavuzumuz olmalı. Ama onları dinlemeden onlara yardım etme çabası nafi edildir. Ve bizim artık bu nafiye çabalarla değil gerçeklerle yüzleşmemiz gerekir. Şeritleri, rampaları ve onlara yardımcı olabilecek her etkeni esas gündem maddemiz olarak belirleyip değişime ve gelişime daha fazla destek olmalıyız.

Hasan ile İsmail'in hikayesi Őu anda okudukları üniversitenin tarih bölümünde devam ediyor. Hasan okuduğu ilkokulda Őu anda devlet memuru olarak çalışıyor.

Bu onun için en büyük mutluluklardan biri Őu anda. Ancak hayallerini tamamlamış değil. Okuduđu ilkokulda memur olan Hasan daha fazlasını istiyor. Lisesinde öğretmen, üniversitesinde de akademisyen olacağına inanıyor. İsmail'in hayalleri de ondan aşağı kalır değil. Onunda ilk hedefleri arasında akademisyen olup öğretmek ve öğrenmeye devam etmek. İkisi de hırslı ve azimli bireyler olmuş. Hayatın en isyan edilesi noktalarında bile “ben de varım!” lafını yineleyebilmişler kendilerine.

2. KONU: BELGESEL FİLMDE İNSAN ANLATIMI

Sinemanın gerçeğe üç temel yaklaşımı vardır. Gerçeği açıklama, gerçeği öykünme ve gerçeği soruşturma.

Belgesel film gerçeği açıklama ile ilgilidir ve 1930'lu yılların başında sinema sanatında yeni bir terim saygınlık kazanmaya başlamış; “documentry film-belgesel film” tanımı ortaya çıkmıştır.

Bu terim gelecekte İngiliz John Grierson'un adıyla birlikte özellikle anılacaktır. Gerçekte bu terim yeni sayılmazdı. Fransızlar documentaire terimini, gezi filmleri için kullanıyorlardı. Grierson, 1926 Şubatı'nda New York Sun'da yayınladığı bir eleştirisinde bu terimi o güne kadar alışlagelenden çok değişik bir anlamda kullanmıştı.

Belgesel filmin ilk önemli temsilcisi Robert Flaherty'nin Güney Denizleri'nde çektiği Moana'yı değerlendirirken Grierson şöyle diyordu; “Polonezyalı bir gencin günlük yaşamındaki olayların görsel bir anlatımı olarak, filmin belgesel bir değeri var.”

Belgesel “Gerçek yaşayıştan alınan herhangi bir olguyu, kendi doğal çevresi ve akışı içinde ya da buna en yakın biçimde sonradan kurulmuş bezemlerde, seçilmiş yerlerde işleyen, çok kez belirli bir ereği yansıtan filmler” olarak tanımlanabilir.

Ülkemizde de belgesel filmler bu çerçevede Osmanlı döneminde kurulan MOSD bünyesindeki kameramanların çektiği belgeseller ile düşünülebilir. Örneğin Fuat Uzkınay'ın çektikleri.

Belgesel filmin süreç içinde gelişmesi ile, gerçekçi bir estetik, yeryüzünü, doğayı, insanları, olayları yalın biçimiyle, olduğu gibi (ya da yakın) göstermeyi amaçlayan bir gelenek doğmuştur.

2.1. Kuzeyli Nanook:

Belgesel türün dramatik gerilimini, yaşamın kendi içindeki dramatik öğeler oluşturur. Bu öğeler, sinema sanatçısının kendine özgü yorumları ve biçimiyle etkinlik kazanır. İlk filmlerden Kuzeyli Nanook buna örnek gösterilebilir.

Bu film için Őu açıklamayı buraya koymakta yarar vardır:

1922 yapımı bir Robert J. Flaherty filmi olan Kuzeyli Nanook (özgün adı: Nanook of the North) belgesel sinemanın en önemli örneklerinden biri sayılır.

Keşif yöntemli bir belgesel türüdür. Flaherty önceden yazılmış bir senaryo yerine o günün şartlarında teknoloji ve herşeyden uzak yaşayan Doęu Kanada İnuıt Eskimolarının yaşayış biçimlerini, avlanmalarını, günlük hayatlarını aktarmıştır. İlkel insanın içinde yaşadığı doğal çevreyle savaşıını ve uzlaşmasını konu edinmiş ve gerçekte var olanı sağlıklı bir şekilde görüntülemiştir. Filmin adı Doęu Kanada İnuıtçesinde Kutup ayısı anlamına gelen nanuk kelimesinden gelir.

Hudson Körfezi'nde yaşayan bir Eskimo ailesinin yaşamını konu alır. Belgeselin ilk bantları kaza sonucu yanmıştı. Daha sonra Flaherty geri döndü ve tekrar aynı belgeseli çekti.

Filmde Eskimo ailesinin buzdan ev yapmaları, çocuklarını beslemeleri, avlanmaları gibi soğuk yaşamlarının en ince ayrıntıları görülebilir.

Belgesel Film, gerçek yaşamdan alınan herhangi bir olguyu kendi doğal çevresi ve akışı içinde ya da buna en yakın biçimde sonradan kurulmuş bezemler (dekorlar), seçilmiş yerlerde işleyen, çok kez belirli bir amacı yansıtan film çeşididir.

Belgesel filmin amaçlarını kabaca şöyle sıralayabiliriz:

- 1- Toplumların sorunlarını gözler önüne sermek
- 2- Toplumlari ve toplumları oluşturan kùltür, sanat, yaşam biçimi, inanış gibi öğeleri tanıtmak.
- 3- Çeşitli alanlardaki olay, gelişme ve çalışmalarını bildirmek
- 4- Toplumsal kesim arasında bir anlayış geliştirmek

2.2. Belgesel Filmin Tür Olarak Gelişimi:

Sinemada “belgesel” diye adlandırdığımız tür: Dünya Savaşı’ndan önce pek çok ülkede sinema yalnızca kaçış amacına yönelik bir eğlence düzeyinde kalmaktaydı. Kişinin usunu olup bitenlerden uzaklaştırmaya yarayan bir eğlence... O sıralarda yaygınlaşmaya başlayan haber filmleri bile “denize indirilen gemilerden, futbol maçlarından ve sosyete düğünlerinden” söz ediyordu.

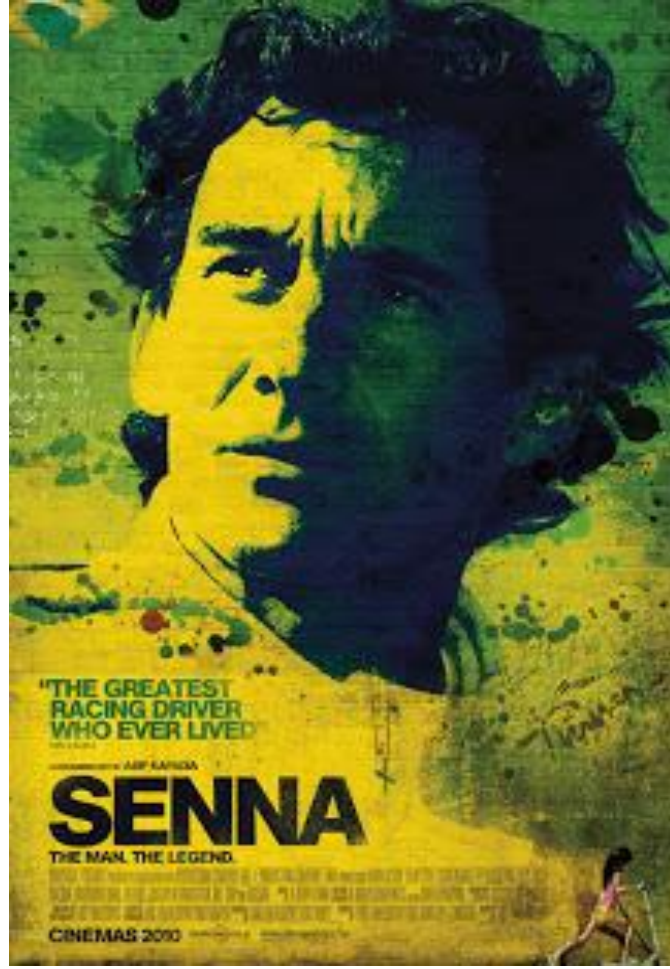
1. Dünya Savaşı, insanlarda kaçma isteminin yerini, içinde yaşadığımız dünyayı tanıma ve sorunlara sahip çıkma isteminin yer almasına neden olmuştur. Çekicinin, yeryüzünü gerçeğe en yakın bir biçimde kaydetme yeteneğinin bu istemle birleşmesi, belgesel sinemanın gelişiminde önemli olan etmenlerden biridir. Bunun da ötesinde, gene çekicinin kendine özgü nitelikleri bilimsel araştırmalar için bu aygıttan yararlanılmasına yol açmıştır.

Belgesel Sinema yukarıda da değindiğimiz gibi 1920 yılında Robert Flaherty’nin “Nanook of the North” (KuzeyliNanook) adlı filmiyle başlamıştır. Bu ilk örneği Sovyetler Birliği’nde Dziga Vertov’un “sinema-göz” deneyimleri (1923), Fransa’da Cavalcanti’nin “Rien que les heures” (Yalnızca Saatler, 1926), Almanya’da Ruttmann’ın “Berlin”i (1927) ve İngiltere’de Grierson’ın “Drifters” (Balıkçı Tekneleri, 1929) izlemiştir.“Bitmiş Toprak” (1928) adlı, Jean Epstein’in çektiği film de şiirsel biçimi ve özgünlüğüyle dikkati çekmiştir.

İngiliz Belgesel Okulu içinde etkin bir yere sahip olacak olan yönetmen Alberto Calcavanti’nin Yalnızca Saatler (1927) ve

Walter Ruttmann’ın “Berlin” (1927) , Joris Ivens’in “Köprü” (1928), Ivens’in “Yağmur” (1933) filmleri gerçekçi boyutuyla önemli katkıda bulunacaktır

Günümüzde belgesel sinema yeniden popülerleşmiştir. Aşağıdaki filmler bu ilgi ve farklılığa örnek gösterilebilir:



Senna (2010)

Yönetmen: Asif Kapadia

Brezilyalı efsanevi F1 pilotu Ayrton Senna'nın yaşam öyküsü. Formula 1 Dünya Birinciliğini 3 kez kazanan ve 34 yaşındayken Imola Pistinde geçirdiği kazada hayatını kaybeden Senna gelmiş geçmiş en iyi pilotlardan biri olarak kabul ediliyor.



Koy [The Cove] (2009)

Yönetmen: Louie Psihoyos

Japonya'daki yunus avcılığının ulaştığı boyutları çarpıcı bir kurguyla ve tüm çıplaklığıyla gösteren belgeseli izledikten sonra hiç bir yunus parkına gitmeye gönlünüz el vermeyecek.



Baraka (1992)

Yönetmen: Ron Fricke

Belgeselin ismini aldığı “Baraka” birçok farklı dilde lütuf (Tanrı’nın lütfu), bereket, iyilik anlamlarına geliyor. Hiçbir anlatıcının (karizmatik dış ses) yer almadığı belgeselde birçok farklı toplum ve coğrafyadan inanılmaz güzellikte bir kompozisyon sunuluyor. Müziklerle görüntülerin müthiş harmanlandığı belgesel doğrudan ruhunuza hitap ediyor.



Hearts of Darkness: A Filmmaker's Apocalypse (1991)

Yönetmen: Fax Bahr, George Hickenlooper

Francis Ford Coppola’nın ünlü filmi “*Apocalypse Now*”ın (Kıyamet) çekim ve yapım aşamasını orijinal kamera arkası çekimleri ve detaylı röportajlar eşliğinde aktaran belgesel Cannes Film Festivali’nde büyük övgü kazanmıştı. “*Apocalypse Now*”ı bir de bu belgeseli izledikten sonra değerlendirmek lazım.



Şirket [The Corporation] (2003)

Yönetmen: Mark Achbar, Jennifer Abbott

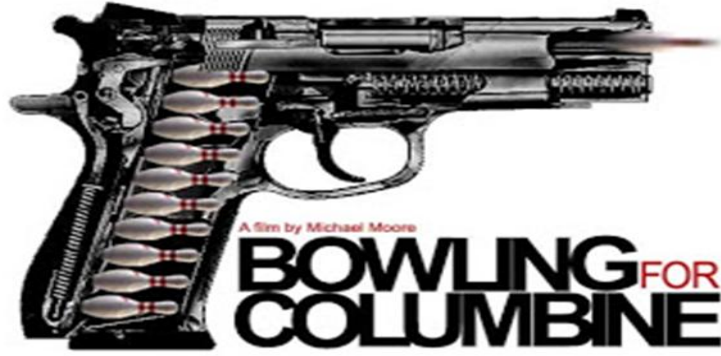
Çağımızda artık küresel bir güç (aktör) halini alan Şirket'lerin "psikoloji"sini büyük bir titizlikle ele alan belgesel, objektif yaklaşımdan ödün vermeyerek eleştirel bakış açısını vurucu bir şekilde aktarmayı başarıyor.



Hoop Dreams (1994)

Yönetmen: Steve James

Chicago'da yaşayan iki Afro-Amerikalı lise öğrencisinin profesyonel basketbol oyuncusu olma hayalini ve bu hayalin gerçek hayata yansımalarını konu alan belgesel beş yıla yakın yapım süreci ile ciddi bir zaman ve emek sarf edilerek tamamlanmış. *Sundance*'ten ödülle dönen yapım iyi bir gişe hasılatı da yaptı.



Benim Cici Silahım [Bowling for Columbine] (2002)

Yönetmen: Michael Moore

Özellikle *George Walker Bush* dönemindeki muhalif duruşu ve TV şovlarıyla uluslararası popülarite kazanan *Michael Moore*'un *ColumbineLisesi*'ndeki öğrenci katliamından yola çıkarak silah endüstrisi ve ABD toplumunun psikolojisi ekseninde hazırladığı bence en iyi belgeseli.



Kanatlı Uygarlık [Le peuple migrateur] (2001)

Yönetmen: Jacques Perrin, Jacques Cluzaud, Michel Debats

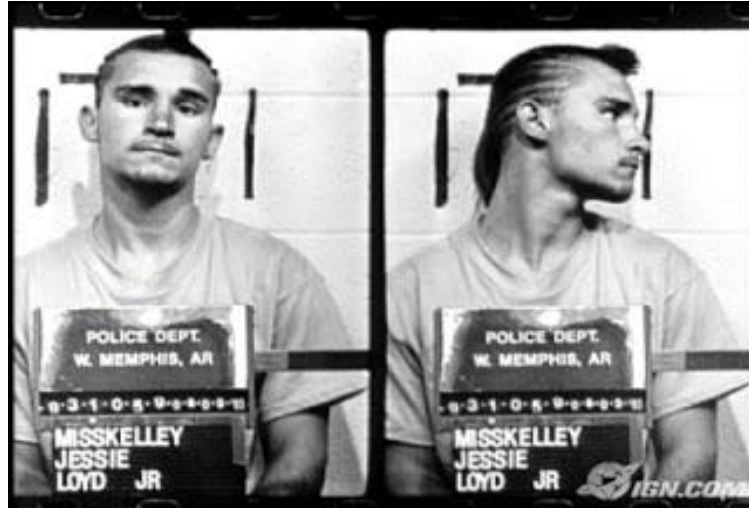
Dört yıllık yapım sürecinde 36 ülkede gerçekleştirilen 300 saatlik çekimlerin sonucunda hazırlanan ve müthiş çekim teknikleriyle izleyenlerde hayranlıkla karışık bir merak uyandıran belgesel kuşların yaşamına en yakın şekilde bakmanızı sağlayacak.



Crumb (1994)

Yönetmen: Terry Zwigoff

Underground çalışmalarıyla tanınan ABD’li karikatürist *Robert Crumb*’ın yaşamını anlatan etkileyici bir belgesel.



Kayıp Cennet [Paradise Lost: The Child Murders at Robin Hood Hills] (1996)

Yönetmen: Joe Berlinger, Bruce Sinofsky

ABD'nin Arkansas eyaletinin *West Memphis* kentinde çok küçük yaştaki çocuklara işkence edip öldürmekle suçlanan üç gencin yargılamalarını konu alan belgesel büyük yankı uyandırmıştı ve iki devam bölümü daha çekildi.



Samsara (2011)

Yönetmen: Ron Fricke

Baraka belgeselinin arkasındaki ekibin yaklaşık 20 yıl sonra çektiği filmin adının kökeni reenkarnasyona (yeniden doğum) dayanıyor. 5 yıllık yapım macerası ile 25 ülkede çekimleri tamamlanan belgesel ilki gibi çok başarılı. Ülkemizde **!f 2013** kapsamında gösterilmiş ve çok beğenilmişti.



Zeitgeist (2007)

Yönetmen: Peter Joseph

The Zeitgeist Movement (TZM) tarafından hazırlanarak internet üzerinden bedava indirilmeye sunulan belgesel ele aldığı teorilerle birlikte birden fenomen haline gelmiş iki bölümü daha yapılmıştı. ABD'nin tarihinden, Hristiyanlık'ın geçmişine ve kapitalizmin köklerine kadar birçok konuda öne sürülen ilginç fikirleriyle izlenmesi gerekenlerden.



Metal: A Headbanger's Journey (2005)

Yönetmen: Scot McFadyen, Sam Dunn, Jessica Joy Wise

Filmin aynı zamanda yönetmenlerinden olan Kanadalı Antropolog *Sam Dunn*'in çocukluğundan başlayan metal müzik hayranlığı ile dünyayı dolaşarak farklı kültürlerde Heavy Metal üzerine değişik fikir ve köken arayışının hikayesi anlatılıyor.



Canım Babacığım [Capturing the Friedmans] (2003)

Yönetmen: Andrew Jarecki

İzlenebilecek en ilginç belgesellerden biri olan yapım ABD’de orta sınıfa mensup bir Yahudi ailesinin cinsel istismar suçlamalarıyla karşı karşıya kalmasını takiben gerçek dokümanlarla olayın iç yüzünü izleyiciye aktarmaya çalışan film başarılı kurgusuyla sonuna kadar kendini ele vermemeyi başarıyor.



Mikrokozmoz: Çayırın Sakinleri [Microcosmos: Le peuple de l'herbe] (1999)

Yönetmen: Marie Pérennou, Claude Nuridsany

Böceklerin yaşamına en yakından bakmayı başaran belgesel bu canlıların birbirleriyle iletişimine ve etkileşimine farklı bir boyuttan bakmayı sağlıyor.



The Fog of War: Eleven Lessons from the Life of Robert S. McNamara (2003)

Yönetmen: Errol Morris

ABD başkanları *Kennedy* ve *Johnson*'ın Savunma Bakanı olarak görev yapan *Robert McNamara*'nın yaşamını anlatan belgesel yakın 20. yüzyılın siyasi yapısına olayların tam içinden bakarak yaklaşabilmeyi sağlıyor.



Bir Şarkının Peşinde [Searching for Sugar Man] (2012)

Yönetmen: Malik Bendjelloul

Kimselerin tanımadığı bir müzisyen olan *Rodriguez*'in dokunaklı, şaşırtıcı ve çarpıcı yaşamöyküsünü anlatan belgesel *Oscar* başta olmak üzere birçok ödülü seyirci alkışları arasında kazandı. Ülkemizde sınırlı da olsa gösterime girebilen nadir belgesellerden.



Inside Job (2010)

Yönetmen: Charles Ferguson

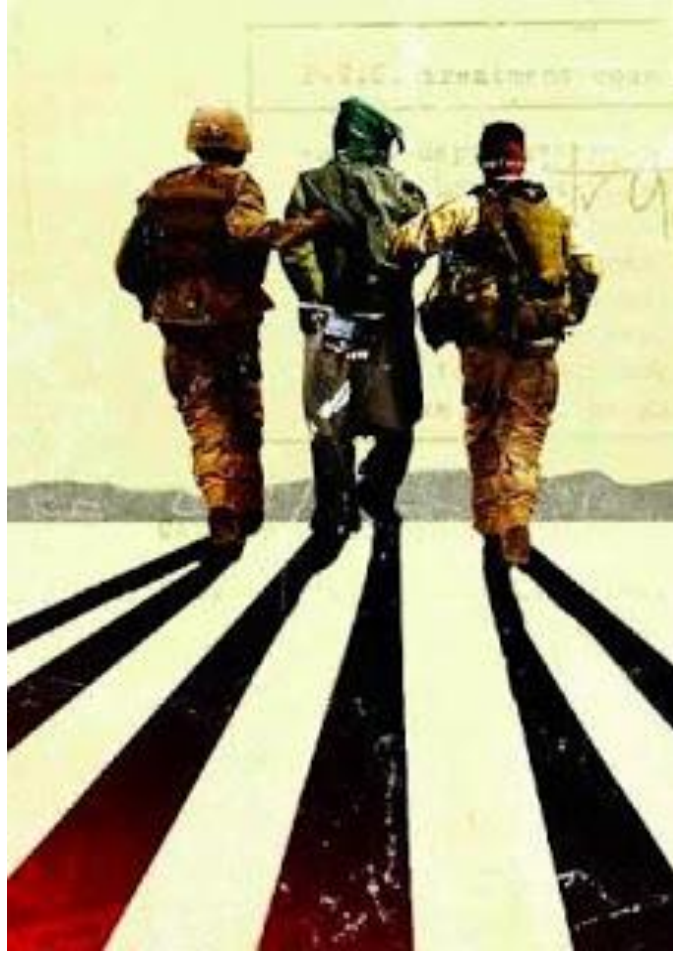
Etkileri küresel çapta sürmeye devam eden bazı devletleri iflas noktasına sürükleyen finansal krizin kökenine inmeye çalışan belgesel; mortgage, türev piyasalar ve hedge fonlar gibi krizi tetikleyen finansal unsurların göz göre göre nasıl “zehirli” ekonomik enstrümanlar haline getirildiğini anlatıyor.



Boşluğa Dokunmak [Touching the Void] (2003)

Yönetmen: Kevin Macdonald

Belgesel, *Joe Simpson* ve *Simon Yates* isimli iki maceraperest ve gözü kara dağcının Peru Andları'nda yer alan 6.344 metre yüksekliğindeki *Siula Grande* zirvesine tırmanma girişimlerini gerilimli ve coşkulu biçimde anlatıyor.



Taxi to the Dark Side (2007)

Yönetmen: Alex Gibney

Amerikan yönetiminin özellikle Afganistan ve Irak'ta gözaltına alınan kişilere yargılama yapmadan Bagram (Afganistan), Abu Ghraib (Irak) ve Guantanamo (Küba) gibi yerlerde bulunan hapishanelerde yapılan işkencelerin boyutlarını gözler önüne seren belgeselin izleyenleri derinden etkileyeceği kuşkusuz.



Yuva [Home] (2009)

Yönetmen: Yann Arthus-Bertrand

Çevreci bir hareketin yapımında rol aldığı belgesel, dünyadaki ekolojik çeşitliliği ve doğal yaşam alanlarını kuş uçuşu nefis görüntüler eşliğinde bize izlettirirken insanoğlunun doğaya verdiği zararlara dikkat çekiyor.



Exit Through the Gift Shop (2010)

Yönetmen: Banksy

Gizemli ve kült İngiliz sanatçısı Banksy'nin kendine has üslubuyla çektiği belgesel. Sokak sanatını en yakından, en eğlenceli, en güzel kurguyla izlemeye hazır olun.



Teldeki Adam [Man On Wire] (2008)

Yönetmen: James Marsh

Çılgın bir ip cambazı *Philippe Petit*'nin çoğu insanın düşünürken bile zorlanacağı bir olayı gerçek hayata geçirmesini anlatıyor film. *Petit*'nin 1974'te New York'taki İkiz Kuleler olarak bilinen Dünya Ticaret Merkezi'nin kuleleri arasına ip gererek yürüme projesini gerçekleştirmek isterken yaşadıkları akıcı ve detaylı bir biçimde aktarılıyor.



Ayı Adam [Grizzly Man] (2005)

Yönetmen: Werner Herzog

Timothy Treadwell isimli sıra dışı bir insanın sıra dışı öyküsünü kendi çekimleriyle izlememizi sağlayan ünlü Alman yönetmen *Werner Herzog*, aylarla yaşamayı seçen bir insanın çarpıcı ve trajik macerasını izleyiciye sunuyor.



Gıda A.Ş. [Food, Inc.] (2008)

Yönetmen: Robert Kenner

ABD’de fast food zincirlerinin perde arkasını anlatan yapım büyük çiftliklerde üretilen besinlerin sağlıksız yapısının hem canlılar hem çalışanlar hem de tüketiciler açısından ne kadar tehlikeli olduğunu göstermeye çalışıyor.



Heima (2007)

Yönetmen: Dean DeBlois

Sigur Rós isimli müzik grubunun 2006 yılında gerçekleştirdiği İzlanda turunu konu alan belgesel, hem müzikal yapısıyla hem de İzlanda coğrafyasını anlatımıyla ilgi çekiyor.



Dünyalılar [Earthlings] (2005)

Yönetmen: Shaun Monson

İnsanoğlunun hayvanlar üzerinde yaptıkları uygulamaların ne kadar “insanlık dışı” halde olduğunun gösterilmeye çalışıldığı çarpıcı belgeselin anlatıcısı olarak ünlü oyuncu *Joaquin Phoenix*'i görüyoruz. Filmin müziklerini ise *Moby* hazırlamış.



Hasta [Sicko] (2007)

Yönetmen: Michael Moore

ABD’de uygulanan sağlık sisteminin kar odaklı, istismarcı ve acımasız yapısını İngiltere, Kanada, Fransa ve Küba örnekleriyle birebir karşılaştırarak ortaya koymaya çalışın film trajikomik öğelerle de anlatımını güçlendiriyor.



Yeryüzü [Earth] (2007)

Yönetmen: Alastair Fothergill, Mark Linfield

Gezegemizdeki vahşi yaşam ve canlı çeşitliliğini anlatan görkemli bir doğa belgeseli. İzleyenleri kambur balina, Afrika fili ve kutup ayısı üzerinden bir yolculuğa çıkaran film televizyon serisi (*Planet Earth*) ile bağlantılıdır.

2.3. Türkiye’de Belgesel Film:

1914 yılında yedek subay Fuat Uzkınay’ın çektiği "Ayastefanos’taki Rus Abidesi’nin Yıkılışı" adlı ilk belgesel film, aynı zamanda Türk sinemacılığının miladı kabul edilmiştir.

Ancak Manaki kardeşlerin daha önce çektikleri filmlerin Türk sinemasının başlangıcı olduğu da söylenmiştir.

Bu filmin çekiminden 1 yıl kadar sonra 1915 yılında Merkez Ordu Sinema Dairesi kurulmuş, bunu 1917 yılında yarı askeri bir kurum olan Müdafaa-i Milliye Cemiyeti izlemiştir.

Merkez Ordu Sinema Dairesi 1915 yılında Çanakkale Savaşlarını yansıtan “Anafartalar Muharebesinde İtilaf Ordularının Püskürtülmesi, Galiçya Harekatı, Galiçya’da On dokuzuncu Süvari Müfrezesi” gibi belgeselleri çekmiştir.

1916 yılında çekilen “Sultan Reşat’ın Cenaze Merasimi”, “Vahdettin’in Cülus Alayı” ve “Vahdettin’in Kılıç Alayı” gibi filmler belgeselden çok haber niteliğindeki yapımlardır. 1918 yılında İstanbul’un işgali üzerine, buradaki cihazlara el konulacağı düşünülerek hepsi Malul Gaziler Cemiyetine devredilmiştir.

Kurtuluş Savaşı’nın son yıllarında TBMM bünyesinde kurulan “Ordu Film Alma Dairesi” 1922 yılında, geri çekilen işgal ordusunun yol boyunca yaptıklarını görüntülemiştir. 1923 yılında ise Uzkınay, “Ordunun İstanbul’a Girişi” adlı belgesel filmi yapmıştır.

1922 yılında ilk özel Türk sinema ortaklığı olan Kemal Film kurulur. Muhsin Ertuğrul’un yönetiminde öykülü filmler çeviren ve Seden kardeşlerin kurduğu bu ortaklık, 1923 yılında “Zafer Yolları” nı çekmişlerdir.

Kurtuluş Savaşına ilişkin belgesel filmlerin kurgulanmasıyla elde edilen bu çalışmadan sonra 10 yıl sürecek bir duraklama dönemine girilecektir.

1923-33 yılları arası Türk Belgesel sinemacılığı açısından ölü bir dönemdir. 1928 yılında İpek Filmin çektiği “Ankara Postası”na kadar bu dönemde öykülü film yapımı da durmuştur. 1933 yılında Nazım Hikmet Ran’ın çektiği “Düğün Gecesi” ile Hazım Hörmükçü’nün “Yeni, Karagöz”ü o gün için bir belgesel film olarak değerlendirilmese bile, bugün belge niteliği taşımaktadır.

1934 yılına Nazım Hikmet yine İpek Film adına “İstanbul Senfonis” ve “Bursa Senfonisi” adlı iki film yapmıştır.

1934 yılında yapılan en önemli çalışma Matbuat Umum Müdürlüğü tarafından iki Rus yönetmen, Sergei Yutkevich'le Lev Oscarovich Arnstam'a yaptırılan “Türkiye'nin Kalbi Ankara” adlı belgesel filmidir.

Aynı yıl Ha-Ka Film, ünlü Rus kurgucu Ester Shub'dan yararlanarak 3 yılda tamamlanan “Türk İnkılabında Terakki Hamleleri” adlı filmi yaptırmıştır.

Bundan sonra Türkiye'de 1950'ye gelinceye kadar belgesel sinema alanında ciddi tek bir çalışma dahi yapılmayacaktır.

Çoğunluğu haber ve propaganda filmi bile olsa II. Dünya savaşı sırası ve sonrasında, dünyada çok sayıda belgesel film yapıldığını görüyoruz. Ancak savaştan uzak kalan Türkiye, belgesel yapımından da uzak kalmıştır.

1950 yılında Kore Savaşına katılan Türkiye, 14 yıl sonra ilk belgesel filmi gerçekleştirmiştir. Seyfi Havaeri'nin Halk Film adına çektiği ve Kore'deki Türk askerlerini anlatan “Kore Gazileri” aslı bu belgeseli, yine aynı şirket adına Kenan Enginsoy'un çektiği “Mehmetçik Kore'de” ve “Kore'de Türk Kahramanları” adlı diğerleri izlemiştir.

Aynı yıl, İstanbul'un fethinin 500. Yılı için Atlas Film “İstanbul'un Fethinin 500. Yılı Töreni” filmini piyasaya çıkarmıştır. 3 yıllık bir aradan sonra, Türk sinema tarihinde sanatsal yönü ağır basan, gerçek anlamda bir film çekildiğini görüyoruz. İlhan Arakon'un renkli olarak çektiği “Bir Şehrin Hikayesi” adlı çalışmada Bizans'tan bu yana İstanbul'un tarihi özetlenip, çeşitli yönleri tanıtılıyordu. 1954 yılında gerçekleştirilen ikinci film ise “Atatürk Sevgisi” adlı, çok zengin görüntü malzemesiyle hazırlanan ancak belgesel bir nitelik taşımayan bir çalışmaydı.

1956 yılından itibaren İstanbul Üniversitesi Film merkezi faaliyete geçerek, Edebiyat fakültesi Sanat tarihi bölümünden bir grup bilim adamı, ilk çağlardangünümüze Anadolu uygarlıklarını ele alıp tanıtmak üzere belgesel film yapmaya başlamışlardır. İki bilim adamı, bilimsel olduğu kadar sanatsal kaygılar güden belgeseller yaparak ilk kez Türkiye'de bu anlamda bir çalışmaya imza atmışlardır.

Bu yönetmenlerin çektiği 1956 tarihli “Hitit Güneşi”, o yılki Berlin Film Festivali belgesel dalında Gümüş Ayı ödülünü kazandı.

1960 yılında, üç yıl süreyle çalışmalarını durduran İstanbul Üniversitesi Film merkezi 1963 yılından başlayarak 1973 yılına kadar çalışmalarını sürdürdü. Busüre içinde 1956-1960 arası 7, 1963-1973 arası 11 olmak üzere toplam 18 belgesel film çekildi.

Aynı yıllarda Eczacıbaşı Fabrikaları, Yapı Kredi Bankası ile Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu çeşitli belgesel filmlerin yapımcılığını üstlendi. Bunların içinde Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu'nun 1974-84 yılları arasında, Suha Arın ile yapılanlar kayda değer çalışmalardır.

Ayrıca M.E.B Film Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi (FRTEM), TRT ve Turizm Bakanlığı ilgi alanlarına girecek şekilde belgesel filmler yapmış ya da yaptırtmıştır.

Bu dönemlerde Lütfi Ömer Akad, Güner Sarioğlu, Sezer Tansuğ, Artun Yeres, Ali Habip Özgentürk, Behlül Dal, Nesli Çölgeçen gibi yönetmenler çok sayıda belgesel üretmiştir. Bunlara eklenecek en önemli ad kuşkusuz Süha Arın'dır. 1964-86 yılları arasında toplam 26 filmin yönetmenliğini yapan Süha Arın, sinemanın başka bir türüne geçmeden bu çalışmalarını 32 yıl boyunca sürdürmüştür. Adını 1974 yılında yaptığı "Hattiler'den Hititler'e" adlı belgeselle duyuran ve yaptığı filmlerle yurt içi ve dışında çok sayıda ödüller kazanan Süha Arın'ın belli başlı belgeselleri şunlardır: "Midas'ın Dünyası" 1975, "Safranbolu'da zaman" (1977),

"Urartu'nun İki Mevsimi" 1977, "İstanbul'un Çağırıldığı Su" 1977, "Likya'nın Sönmeyen Ateşi 1-2" 1978, "Yörük Elif" 1979, "Tahtacı fatma" 1979, "40,000 Adım" 1980, "Kula'da Üç Gün" 1983, "Kariye" 1984, "Anadolu'da Konutun Öyküsü 1-2" 1984, "Camın Teri" 1985.

Bunlardan TRT adına çektiği "Yörük Elif" filmi TRT tarafından sakıncalı bulunarak negatifleri bir daha ortaya çıkmamak üzere kaybolmuştur. Yine Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş'nin kuruluşunun 50. Yılı için, bu kuruluş tarafından hazırlatılan "Camın Teri" filmi de yönetimce "sakıncalı" bulunarak gösterimesokulmamıştır.

Günümüzde sinema okullarının da etkisiyle belgesel film çekenlerin sayısı oldukça artmıştır. Bunda Antalya, Adana, Safranbolu gibi kentlerin ve TRT belgesel yarışmalarının, Documentarist İstanbul Belgesel Günleri'nin düzenlediği festivallerin de etkisi olmuştur.

Örneğin, Documentarist 6. İstanbul Belgesel Günleri kapsamında 17 genç sinemacının filmi katıldı. Ödül gerekçesi ‘Çok kişisel bir meseleyi ve arayışı, sinema dili ve zanaatının yaratıcı unsurlarını katarak ironik bir yaklaşımla ele alma başarısını gösterdiği için’ olan ve bir baba-kız ilişkisi üzerinden Türkiye’deki devrim mücadelesinin bir dönemine odaklanan “Babam, Devrim ve Ben” filmine verildi. İsviçre’de yaşayan Ufuk Emiroğlu’nun çektiği belgesel bir ilk film. “Babam, Devrim ve Ben” yönetmenin kişisel hikayesine yer veriyordu. Yine, Sedat Aygün bir sonraki yıldaki “Documentarist” te “Demir Uçurtma” belgeseliyle, Emrah Kılıç ise “Gecekondu Mahallesi” belgeseliyle festival katılacaktır.

Kılıç’ın Gecekondu Mahallesi filmi; iki küçük mahalle esnafını merkezine alarak bir gecekondu mahallesinin bir gününü belgeleyebilmek ve onları biraz olsun görünür kılabilmek amacını taşıyor. Sedat Aygün’ün filmi “Demir Uçurtma” ise; Türkiye ve dünyadaki pek çok yüksek gerilim hattı kuran insanların hikâyelerini anlatılıyor.



New York’ta yaşayan genç senarist ve yönetmen Aslıhan Ünalda İstanbul’un ulaşım sorunuyla ilgili belgeseli Mart ayında Washington’daki Çevre Filmleri Festivali’nde göstermiştir.

3. HASAN İLE İSMAİL BELGESEL FİLMİNDEN:

Filmde yer alan konuşmalar:

Hasan Kayacı: Ben Hasan, kardeşim İsmail. Ben 24 kardeşimde 20 yaşında. Her ne kadar 4 yaş fark olsa da aramızda aşağı yukarı her şeyimiz aynı. Bu okuduğumuz ilkokuldan, lisemizden hatta üniversitemizden aynı. İsmail ile benim bu kadar başarılı olacağımız tahmin edilmiyordu. “Bunlar işte ilkokulu bitirsin” edasıyla biz oraya yazdırıldık. Hatta ilkokula bile yazdırılmaya gerek yok, bunlar avukat mı olacak meselesi vardı. Ondan sonra ilkokulu biz İsmail ile başarı ile bitirince “hadi birde liseye verelim” denildi. Bu anamızdan babamızdan ziyade çevrenin bir fikriydi. Görme engelliler belli bir dönem sonra okuyamazlar diye düşünülüyordu. Çevremizde çok gören okuyamadığı için “görenler okuyamıyor, görmeyenler nasıl okusun” deniliyordu. “Hadi birde liseye verelim orda çakarlarda haklı oluruz” denildi ancak orda da umduklarını bulamadılar ve orayı da iyi bir derece ile bitirdik. Daha sonra Beykent’e geldik. Burada umduğumu buldum. Rektör bey, dekanımız ve tüm hocalarımız ellerinden geldiğince bize yakın olmaya çalıştılar. Bu bir “engelliler de ellerinden tatalım” meselesi değil, tam aksine teşvik etmekte. İlkokulda onla tanıştıktan sonra hiç ayrılamadığım satranç ile tanıştım. Satranca ilkokul 4’te başladım. Bir hocam orda beni teşvik etmek için mi söyledi artık bilinmez bana “sen yapamazsın” dedi. Bu lafı söyledikten sonraki 2 yıl içerisinde okulda beni yenecek kimse kalmamıştı. Liseye geldiğimde 3 yıl üst üste lise kaptanlığı yaptım satranç alanında. Şimdi üniversitemizin de satranç kulübüne üyeyiz. Ayrıca bağlı olduğumuz spor kulübümüz var, Altı Nokta Spor Kulübü. Burada da turnuvalara gidiyoruz, başarılar elde ediyoruz. Şu anda iki lisanslı oyuncuyum. Hedefim, ilkokulumda memur oldum, inşallah lisemde tarih öğretmeni, okuduğum ya KATÜ yada Beykent Üniversitesi’nde öğretim üyesi olmak.

İsmail Kayacı: Ben İsmail Kayacı, Rize Kalkandere’de doğdum. İlkokulu mecburen Hasan ile aynı yerde okuduk çünkü Veysel Vardar İstanbul’da tek okuldu görme engelliler üzerine. Hasan okuyunca beni de oraya gönderdiler. Hasan ilk seneler annesizdi, kimse yoktu başında tek okudu. Daha sonra bende gelince mecburen İstanbul’a göç etmek zorunda kaldık. Satranca daha çok Hasan teşvik etti beni. Ben satrancı fazla sevmezdim, çünkü ben çok hiperaktif olduğum için oturmayı fazla sevmezdim ve satrançta da oturmanız gerekiyordu. İlkokulda oynadığım yıllar fazla iyi değildim. Lise yıllarında ise abim ile turnuvalara katılmaya

başladım ve daha iyi dereceler yaptım. İlk üçe giremesek bile baya iyiydik diğer okullara karşı. Sonra üniversiteye geldik. Biz ikiz gibiydik, yolda da durdurup sorarlardı “siz ikiz misiniz?” diye. Birde Ali Kayacı adında başka bir kardeşimizde var. Yani biz her şeyi ikiz gibi yaparız. Ben varsam Hasan vardır, Hasan varsa ben varımdır.

Hasan Kayacı: İsmail ile benim sağlık durumumuz aslında biraz karmaşık. Annem ile babam akraba evliliği yaptığı için burada akraba evliliğinden kaynaklanan bir şey meydana geliyor; bünyede hassaslık. Genelde akraba evliliklerinde kan uyumsuzluğu denen bir problem var. Bu problem meydana geldiğinde doğacak çocukta ister istemez bir hasar meydana getirebiliyor. Yüzdeye vurduğunuz zaman, biz üç kardeşiz yüzde üzerinden %66’sı problemlili çıkabiliyor demek ki. Burada bizde kaynaklanan şey İsmail ile benim gözlerimizin arkasındaki tabakaların çok hassas olması. Gözümüze gelebilecek en ufak darbeye gözlerimiz dağılabiliyor. Ayrıca bizde yüksek göz tansiyonu da var. İsmail’in bünyesi biraz daha dayanıklı olduğu için ona müdahale daha erken yapıldı. Benimde gerçi gözlerimde problem yoktu. 3 yaşında görme engelli oldum. 1993’te Rusya’daydım. 4 yaşında Rusya’ya gönderdiler beni. Rusya’ya gitmemin sebebi gözümdü. Trabzon Tıp Fakültesi gözümü almaya yöneldi. “Bu gözden bir hayır gelmez” dediler. Ankara Gazi Üniversitesi’ne gittik, orada da aynı şeyi söylediler. Yolda dönerken birine denk geldik ve bize Rusya’daki hastaneden bahsettiler. Rusya’daki hastane Amerika ile Rusya’nın Moskova’da ortak yaptırdığı bir hastane. İlk gidişimde tedavi süreci yapıldı. Çeşitli ilaçlar kullanıldı, hatta bu ilaçların arasında kendi idrarım dahi vardı. Bunu buradaki doktorlara söylediğimizde bizim onlarla dalga geçtiğimizi sanmışlardı. Ama hâlbuki Türkiye’deki hastanelerin çoğunda, şu anda o tedavi yönteminin uygulandığı söyleniyor. En son 5-6 yıl önceydi yanlış hatırlamıyorsam. Dünya Göz Hastanesi’ne gittiğimde göz damarlarımın kuruduğu söylendi. Burada söylenen hem üzücü hem de sevindiriciydi. İki şey daha söylendi. Birincisi gözlere kamera yerleştirilerek beyine sinyallerle görme yetisi kazandırılacaktı. İkinci bir şey daha vardı, kendi hücrenden göz yapmak. Benim ilgimi bu çekti açıkçası. Çünkü kamera tehlikeliydi ve tam sonuç vermiyordu. Görüntüyü alıyordu ve 5 saniye sonra beyine iletiyordu. Esprili olabilir ama stattaiken radyoda maç dinlemekle eşdeğeri bu. Adamlar gol diye seviniyor siz ise 5 saniye sonra gol diye seviniyorsunuz. Açıkçası ben hücrenden gözü takip ediyorum ve baya bir aşama kaydedildi gibime geliyor. Ayrıca kamera sistemi de çok pahalı. Amerika’da yapılıyor ve gidişi gelişi, uygulanışı dâhil 250 bin doları buluyor. Ailemin açıkçası böyle bir bütçesi

yok. Onun beşte birini karşılayabilecek bile bir bütçesi yok. Engelliler sadece görme engellilerle sınırlı değil. Engellilerle ilgili son dönemlerde ülkemizde yapılan önemli gelişmeler var. Bu yeterli midir? Değildir tabii ki. Ama yapılmaya başlanması bile bir başarıdır. Bundan 10-15 yıl öncesinde böyle şeyler yapılmıyordu. Hatta engelli çocuğu olanların dahi çocuklarından utandıklarını bilirim. Var bu ülkede böyle insanlar. Hâlbuki biz kadercı bir milletiz ama kadere boyun eğmeyen bir millette oluyoruz. Engelliler için yapılan yer yön şekilleri çok güzel bir şey görme engelliler için. Artık birine sormuyorsunuz “böyle mi düz gidilir” diye. Yada metroya indiğinizde o şekilleri takip ederek direk perona kadar inebiliyorsunuz. Bu çok güzel bir gelişme. Otobüslerdeki navigasyon sistemi, hangi durakta olduğunuz yada bir sonraki durağı anons eden sistem çok güzel bir şey. Şoföre soru sorduğunuzda şoför dahi bilmiyordu otobüsün hangi duraklardan geçtiğini. Buda bizi bağımlı hale getiriyordu. Onun için bize bunları yapmaları çok güzel. Keza tekerlekli sandalyeli arkadaşlarımız için rampaların yapılması da çok güzel. Ayrıca üniversitemizin bu konuda bize duyarlılık göstererek bunları üniversiteye yapması çok güzel bir gelişme. Aslında bütün üniversitelerde bunların olması gerekiyor. Özel, devlet fark etmez, liseler dâhil hayatın tüm yerinde yapılması gerekiyor. Bunun için devletin duyarlılığını daha çok arttırması gerekiyor. İlk önce kabul aileden başlar. Aile ne kadar kabul ediyorsa o çocuk o kadar engelliliğini aşabilir ve topluma katkısı olabilir. Mesela kendi ailemden örnek veriyim. Benim ailem İsmail ile beni kabul etmeseydi bugün buralarda olamazdık. Hiçbir zaman hiçbir kimseye sen yapamazsın demeyeceksin. Bunu bırakın bir engelliye, engelsiz bir kişiye dâhil sen yapamazsın dediğinde şevki kırılıyor ve kırıldığı içinde zaten başarısız oluyor. Engellilerimizin çoğu başarısızlığı zekâsal değildir, beceriksizlikte değildir. Tamamen cesaretlerinin kırılmasındandır. Ben bir gün evden tek başıma çıkıyorum Sarıyer’e ineceğim, evde birden kıyamet koptu “sen nasıl yalnız gidersin” diye. Niye gidemeyeyim? İşte “sana güveniyoruz ama dışardakilere güvenmiyoruz” deniliyor. Ne onlar gördü çevrelerinde nede yaşamamıza izin verdiler. Şimdi onlar arayıp soruyorlar bana hangi güzergâhı kullanalım diye. Bazen şeytan diyor söyleme ama söylüyorsunuz işte.

İsmail Kayacı: Hayatta bazen isyan ettiğim durumlar oldu. Ben engelliliğimden dolayı baya bir ameliyat geçirdim. Her ameliyat benim için facia gibi bir şeydi. Ameliyatlar ağırdı ve gözümün kendini toparlaması baya bir zaman alıyordu. 2 veya 3 ay net gidiyordu. Ne dışarı çıkabiliyorsunuz ne de bilgisayar yada televizyona bakabiliyordunuz. Dışarı çıkamıyorsunuz

çünkü rüzgârla gelen toz gözünüze zarar verebiliyordu. Ameliyatlardan olduğumca nefret etmişimdir. Ben çok su içen bir insanımdır ve ameliyatlardan sonra 5-6 saat su verilmiyordu. Hayatta en isyan ettiğim durumlardan biride bunlardır.

Hasan Kayacı: Hayatımın en son noktasındaki düşüncem şunlardır; büyük terası olan, gerektiğinde yatıp uyuyabileceğin balkon ve salıncak... Ben her ne kadar 24 yaşında olsam da rahat salıncaklar vardır, onlara oturup sallanmayı severim. Ayrıca o dönemlerde İsmail, annem ve diğer kardeşim Ali ile hep birlikte seyahat yapmak isterim. Hep gittiğim yerlerin özelliklerini orda tatmayı severim. Ama en son hayalim bir gün para bulabilirsek tabii, aile olmadan sadece arkadaşlarımla birlikte bir yat ya da gemiyle denizde dünya turu. Çok güzel bir şey olsa gerek. Çünkü denizi çok seviyorum. Körfezleri, boğazları, limanları görmek gerçekten çok güzel olur...

İsmail Kayacı: Benim için engelli konusuna bakış açısı çok tuhaftır. Bazıları engellilere acımak yönüyle bakıyor, bazıları geri zekâlı yönüyle bakıyor. En nefret ettiğim konulardan biriside budur. Bu tür belgeselleri izleyenlerin görüşlerini değiştirdiğini umuyorum.

Hasan Kayacı: Anlattıklarımızı dinleyenlerin hayata şöyle bir bakmaları gerektiğini düşünüyorum. Klasik bir laftır ama herkeste bir engelli potansiyeli vardır. Bence insanlar çevrelerine bakarak hareket etmeliler, kendilerine değil. Kendilerini ayna gösterir, ama ayna sadece seni gösterir. Çevre ise insanın her şeyini gösterir. Ayna sadece yüzü gösterir...

4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ:

Hasan ve İsmail ile ön çalışma yapıldı...

Kendileriyle röportajlar gerçekleştirildi...

Öğretim üyeleri ile görüşmeler yapıldı.

Hasan ve İsmail okul ve çevresinde sürekli gözlemlendi...

Hasan ve İsmail ile birlikte sosyal faaliyetlere katılıp onları daha yakından tanımaya çalışıldı.

Aileleri ile görüşme yapıldı.

Hasan ile İsmail satranç turnuvalarına katıldı, çekimlerle saptandı.

Başka görme engellilerle de görüşülüp Hasan ile İsmail'i daha çok anlayabilmek için ek bilgi edinilmesi düşünüldü.

Kurgu sırasında Üniversitemiz öğretim üyelerinden teknik danışmanlık alındı.

5. TEKNİK:

Canon Mark II 50 mm ve 24-70 mm

Canon d60 35 mm

Zoom (Harici Ses Kayıt Cihazı)

Işık kullanılmadı.

6. SET FOTOĞRAFLARI:







7. SONUÇ

Hasan ve İsmail ile geçirilen uzun bir sürecin ardından çekimler gerçekleştirildi ve çekilenler kurgulandı. Hikâyelerinin ve azimlerinin her saniyesini görüntülemek istesek de Hasan ile İsmail'in gerek okul gerekse iş temposundan dolayı buna pek imkân olmadı.

Hasan ile İsmail'in ailesini ev ortamında görüntüleme isteğimizde ailenin çeşitli sebeplerinden ötürü gerçekleşemedi. Ancak elde edilen görsel ve yazılı dökümanlarda, onların hayatının bir parçasını dahi olsa tatma fırsatını elde ettik ve bunu yaşadık. Kısıtlı alanda ve kısıtlı zamanda gerçekleşen çekimler bizi onlara tahminimizden çok daha fazla yakınlaştırdı.

“Engellilerin ve engellerin farkındayım” kalıbının koca bir “sanrı” olduğunu bir kez daha gördük. Hasan ile İsmail proje boyunca sadece iş arkadaşı değil, temiz yürekleri ve güler yüzleriyle sağlam bir yol arkadaşı da oldular bize. Hayatın yoğun temposu ve akışında ilerlerken neleri gözardı edip, nelerin farkında olmadığımızı hissettirdiler. Sadece onları izlemek yeterli olmasa da, en azından onları tanımak için bile bu filmin çekilmesi değer... Çekimde röportaj sahneleri ne yazık ki ekipman sorunundan dolayı tek kamera ile gerçekleşti. Diğer alanlarda çekilen görüntülerde ise bazı çekim günleri çift kamera ile çalışılabilme imkânı bulundu.

Belgesel, sonuç itibarıyla hiç bilmediğimiz bir temayı anlatmasa da, hiç görmediğimiz ve duymadığımız yeni yüzler ve hikâyeler kazandırdı... Belgesel çekmenin anlamını öğretti...

Öğrendiğimiz bir şey daha vardı: Hasan ile İsmail'i tanımak ve onlarla empati kurabilmek için hiçbir kaynağın ve araştırmanın yeterli olmayacağını anlamak. Onları tanıyabilmenin özü aslında çok daha bir basit yerde yatıyordu; onlarla aynı yürek saflığıyla yürümek.

Umarım, bu belgesel ile tüm bu söylediklerimi başarmış olsun...

Volkan SAÇAKLI

Ata 2 Sit. Söğüt Cad. Çiğdem Sok. Çiğdem Apt. No:7/4, Üsküdar , İstanbul
Ev: (216) 486 16 98, Cep: (533) 256 7008
E-mail: volkansacakli@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİLER

Uyruğu: T.C

Doğum Yeri: İstanbul

Doğum Tarihi: 28/11/1989

Askerlik Durumu: Tecilli

Medeni Durumu: Bekar

EĞİTİM

Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sinema Televizyon Yönetmenliği
Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne ve Gösteri Sanatları (Mezun)

SERTİFİKA PROGRAMLARI

Başkent İletişim Bilimleri Akademisi- Oyunculuk (Mezun)
Müjdat Gezen Sanat Merkezi, Tiyatro Bölümü (Mezun)

YAPIM ÇALIŞMALARI

Atv- Türkünü Söyle (Yarışma), Yapım Sorumlusu

Özer Müzik, Prodüksiyon Sorumlusu

KISA METRAJ ÇALIŞMALARI

OYNADIĞI:

Düello (Mimar Sinan Üniversitesi – Sinema Televizyon Bölümü)
Şah Mat (Beykent Üniversitesi - Sinema Televizyon Bölümü)

YÖNETTİĞİ:

Hasan ile İsmail (Belgesel Film)

TİYATRO ÇALIŞMALARI

Kandemir Konduk-İnsanlığın Lüzumu Yok (Müjdat Gezen Sahnesi)

William Shakespeare – Bir Yaz Gecesi Rüyası (Müjdat Gezen Sahnesi)